

Länsstyrelsen i Kronobergs län

Bevarandeplan för Natura 2000-området SE0320078 Engaholm

Kommun: Alvesta

Områdets totala areal: 7,3 ha

Bevarandeplanen uppdaterad av Länsstyrelsen:

Bevarandeplanen fastställd av Länsstyrelsen: 2017-01-13

Markägarförhållanden:

Privat

Regeringsbeslut, historik:

SPA: Nej, pSCI: 1996-06-01, SCI: 2005-01-01, SAC: 2011-03-01, regeringsbeslut M2010/4648/Nm

Naturtyper och arter som ska bevaras i området:

Naturtyper och arter enligt art- och habitatdirektivet samt fågeldirektivet:

9070 - Trädklädd betesmark

1084 - Läderbagge, *Osmoderma eremita*

Bevarandesyfte

I Natura 2000-området Engaholm är de prioriterade bevarandevärdena bevarandet av ett betespräglad eklandskap. Det främsta syftet med Natura 2000-området är att bevara ett trädskikt med gamla, grova fristående lövträd som utgör livsmiljö för hotade insekter, bl.a. läderbaggen, samt lavar, mossor och svampar.

Beskrivning av området

Natura 2000-områdena omfattar här två ekhagar belägna på Engaholms gods strax öster om sjön Salen. Områdena utgörs av två mindre höjdparter som är bevuxna med framförallt ek av varierande ålder men också bok förekommer. En del ekar är av jätteformat med grova, vida kronor. Död ved förekommer rikligt i form av döda, grova grenar, murkna stammar rika på mulm, samt en del lågor. Buskskiktet är välutvecklat och innehåller en mängd olika typer av blommande och bärande träd och buskar. I det södra området finns ett gravfält och i det norra området finns mängder med odlingssten. Områdena har stor betydelse för insekter, svampar, lavar och mossor samt hålbbyggande organismer såsom fåglar och fladdermöss. Inom Engaholm har läderbagge noterats.

Bevarandemål

Arealen trädklädd betesmark (9070) ska vara minst 7,3 hektar.

Småskaliga naturliga processer, som t. ex. åldrande, avdöende och omkullfallna träd och luckbildning ska påverka området dynamik och struktur. Årligt bete med nötkreatur ska förekomma för att gynna markfloran samt förhindra slyuppslag och annan igenväxningsvegetation. Röjning ska vid behov förekomma i samma syfte.

Ädellövträd av framför allt ek ska präglade området. Krontäckningen ska variera mellan tätare och glesare beskogad mark som erbjuder solvarma luckor och solbelyst levande och död ved. Det ska finnas rikligt med gamla träd med grov bark, skador, håligheter, mulm eller döda delar och det ska finnas förnygring av nya träd som efterträdare. Det ska finnas rikligt med död ved i olika former inklusive levande träd med döda träddeklar och stående och liggande död ved i olika nebrytningsstadier och grad av solbelysning.

Läderbaggen ska ha en livskraftig population inom området.

Vad kan påverka negativt

Utebliven eller felaktig skötsel som leder till igenväxning av träd- och buskskikt vilket ger en utarmning av flora och fauna.

Igenväxning ger en negativ påverkan på trädskiktet genom beskuggning av gamla, grova träd och hindrar utvecklingen av framtida hålträd.

Att kontinuiteten av jätteträd bryts, vilket innebär att ersättningsträd saknas när den äldre generationens träd dör.

Markexploatering och annan markanvändningsförändring, exempelvis skogsplantering, vägutbyggnad och dikning.

Tillförsel av kemiska bekämpningsmedel, gödsel eller kalk samt läckage av dessa ämnen från omkringliggande jordbruksmarker med utarmning av floran och faunan som följd.

Gödslings- och försurningseffekter från nedfall av luftburna föroreningar som kan förändra artsammansättningen i fältskiktet och påverka förutsättningarna för många arter.

Skogsbruk i form av avverkningar annat än i naturvårdssyfte, markberedning och plantering samt virkestransporter eller körning med andra tyngre fordon kan skada för naturtypen viktiga markförhållanden, t. ex. markfuktigheten.

Graninvandring i lövträdsbärande hagmarker.

Spridning av invasiva arter inom området.

En minskning av antalet jätteekar i det omkringliggande landskapet reducerar förutsättningarna att bibehålla livskraftiga populationer av läderbagge även i Engaholm.

Ovan nämnda verksamheter och åtgärder kan påverka området negativt även om de utförs i angränsande områden.

Bevarandeåtgärder

Skydd:

Området är skyddat genom naturvårdsavtal till och med år 2065.

Skötsel:

Årligt bete med nötkreatur.

Återkommande röjningsinsatser och frihuggning av äldre träd.

Långsiktig planering för att skapa ett olikåldrigt trädskikt med rik tillgång på gamla solbelysta träd och död ved.

Bevarandetillstånd

Nationellt:

Sverige härbärgerar en avsevärd del av den samlade Västeuropeiska populationen av läderbagge. De flesta fyndplatserna ligger i sydöstra Sverige. Levande skalbaggar är påträffade på ca 100 lokaler under sen tid, men på många av dessa är populationerna mycket individfattiga och arten finns bara kvar i ett eller ett par träd. På ytterligare lokaler är endast exkrementer och rester av djur påträffade. Antalet grova exponerade hålträd, ofta i gamla naturbetesmarker, parker och alléer, har minskat kontinuerligt. På många platser finns ett hundraårigt glapp i åldersfördelningen av lämpliga träd, vilket gör att framtiden kan te sig ganska dyster för arten. Utan biotopvårdande åtgärder kommer många av de mindre populationerna med all sannolikhet att försvinna.

Engaholm:

Naturvärdena i området är främst knutna till solbelysta, gamla, grova, ihåliga lövträd och död ved. Området bedöms ha stora värden idag. Värdena kan, med anledning av att det finns en kontinuitet av träd i olika trädgenerationer som på sikt kan utvecklas till blivande hålträd, bibehållas och utvecklas. Området bedöms ha stora möjligheter att i framtiden bibehålla värdefulla livsmiljöer för bl.a. läderbaggen.

Uppföljning av naturtyper och arter

Länsstyrelsen ansvarar för att uppföljning av bevarandemål genomförs. Uppföljningen ska ske enligt de manualer för skyddade områden som har tagits fram av Naturvårdsverket. Mätbara mål, så kallade målindikatorer, ska registreras i databasen SkötselDOS. Dessa målindikatorer följs sedan upp. Syftet med uppföljningen är att undersöka om de bevarandemål som formulerats i bevarandeplaner och skötselplaner är uppfyllda. Uppföljningen visar om skötseln fungerar och att Natura 2000 - naturtyperna och arterna har gynnsamt tillstånd.

Naturtyper och arter enligt art- och habitatdirektivet samt fågeldirektivet:**9070 - Trädklädd betesmark**

Areal: 7,3 ha. Arealen fastställd i regeringsbeslut

Beskrivning

Bevarandemål

Negativ påverkan

Bevarandeåtgärder

Bevarandetillstånd

1084 - Läderbagge, *Osmoderma eremita*

Artens förekomst är fastställd i regeringsbeslut.

Beskrivning

Läderbaggen är knuten till äldre ihåliga lövträd med rikliga mängder lös murken ved, mulm. I Sverige är ek det överlägset viktigaste trädslaget eftersom detta är det helt dominerande trädslaget bland ihåliga träd med mycket mulm. Svenska fynd av läderbagge finns även från ask, bok, lind, klibbal, hästkastanj, alm, apel, asp och andra träd som blir ihåliga.

God solexponering påverkar mikroklimatet positivt för läderbaggen inne i hålträden. Läderbaggen föredrar träd som står fristående eller halvöppet och det är sällan man ser arten i helt slutna bestånd i Sverige.

Larverna lever inne i stamhåligheternas mulm, där de gnager på den omgivande fastare döda veden. Arten har en larvutveckling på minst 3-4 år. De fullbildade skalbaggarna visar sig först på eftersommaren, från början av juli till början av september. Oftast lämnar de inte stamhåligheterna, men arten kan vid vissa tillfällen påträffas krypande på eller flygande utanför yngelträden.

Läderbagge har begränsad spridningsbenägenhet och de flesta individer (80 – 90 %) stannar under hela sin livstid i det träd där de kläcks. Förflyttningar mellan träd upp till 200 meters avstånd har iakttagits.

Bevarandemål

Läderbaggen ska ha en livskraftig population inom området.

Negativ påverkan

Se motsvarande avsnitt i bevarandeplanen för hela området.

Bevarandeåtgärder

Arten gynnas av betesdrift, slåtter och plockhuggning eller motsvarande ingrepp som håller trädskiktet glest och luckigt. Rätt typ av hävd ger goda möjligheter för ljuskrävande träd som ek att utvecklas till hålträd med mulm och att föryngra sig.

Bevarandetillstånd

Området bedöms ha stora möjligheter att i framtiden bibehålla värdefulla livsmiljöer för bl.a. läderbaggen.

Dokumentation

Ahlén, J. Inventering av fladdermöss i Kronobergs län 2003-2009. Länsstyrelsen i Kronobergs län. ISSN: 1103-8209.

Fennicus Natur AB (Mikael Hagström), 2012. Inventering av skyddsvärda kryptogamer i Engaholm.

Länsstyrelsen i Kronobergs län, 2007. Inventering av skyddsvärda träd, augusti 2007.

Länsstyrelsen i Kronobergs län, 2007. Inventering av särskilt skyddsvärda träd i Engaholm, Alvesta.

Länsstyrelsen i Kronobergs län, 2007. Uppföljning av tre skötselområden i Engaholm, augusti 2007.

Länsstyrelsen i Kronobergs län, 2015. Vattenanknutna kulturmiljöer vid Engaholms gods. ISSN: 1103-8209.

Naturcentrum AB (Malmqvist, A.) och Lunds universitet (Hedin J. och Andersson R.), 2000. Kryptogamer & skalbaggar i tre ekområden i Kronobergs län, Inventering och miljöövervakning.

Naturvårdsavtal på del av fastigheten Engaholm 1:1 i Alvesta kommun. Länsstyrelsen Kronoberg 2015-12-03, dnr 511-1869-2012.

Naturvårdsverket: Vägledning för myndigheter
(<http://www.naturvardsverket.se>).

Naturvårdsverket, 1999. Läderbaggen - ekologi och skötsel av livsmiljö.

Nilsson, S. G., 1996 och 1997. Fynd av rödlistade arter i områden med hålträd i Kronobergs län.

Skogsvårdsstyrelsen i Kronobergs län, 2001. Inventering av trädsiktet i Engaholms ekhagar, oktober 2001.

Handläggare: Love Eriksen

Bilagor

Bilaga 1. Information om Natura 2000

Bilaga 2. Naturtypskarta

Natura 2000

Natura 2000 är ett ekologiskt nätverk av värdefulla naturområden inom EU. Utpekande av Natura 2000-områden bygger på krav som finns i EUs fågeldirektiv och art- och habitatdirektiv. Syftet är att hejda utrotning av vilda djur och växter och att hindra att deras livsmiljöer förstörs. Alla medlemsländer ska peka ut områden dels för fåglar som anges i EUs fågeldirektiv, dels för naturtyper och arter som anges i art- och habitatdirektivet. Genom utpekandet åtar sig länderna att de utpekade värdena i områdena ska bevaras långsiktigt. Natura 2000-nätverket är en av hörnstenarna i EUs arbete för att bevara biologisk mångfald. I fågeldirektivet och habitatdirektivet listas 170 naturtyper och sammanlagt cirka 900 växt- och djurarter som särskilt värdefulla. 90 av naturtyperna och drygt 100 av djur- och växtarterna i habitatdirektivets bilaga 1 och 2 finns i Sverige. Därtill häckar regelbundet cirka 60 av fågeldirektivets fåglar i vårt land.

Bevarandeplaner

För varje Natura 2000-område ska Länsstyrelsen ta fram en beskrivning. Detta ska göras i särskilda bevarandeplaner eller i en skötselplan om området även är naturreservat. I planen ska det finnas en beskrivning av området med bevarandesyfte, bevarandemål och beskrivningar av de naturtyper och arter som ska bevaras och bidra till gynnsam bevarandestatus. Hot mot Natura 2000-områdets arter och naturtyper, och behov av bevarandeåtgärder, t ex skydd eller skötsel, ska beskrivas. Informationen ska underlätta förvaltningen av området och tillståndsprövningar enligt miljöbalken.

Bevarandeplanen ska fastställas av Länsstyrelsen, som även är ytterst ansvarig för att målsättningen med området uppfylls. Bevarandeplanen ska revideras när ny kunskap tillkommer eller när förutsättningar för området ändras. Den ska tas fram och hållas aktuell i dialog med berörda intressenter, och det är värdefullt om den som har ny information kontaktar Länsstyrelsen. Bevarandeplanen är inte ett juridiskt bindande dokument. För formell reglering av skydd eller skötsel kan andra beslut behövas, t ex skyddsbeslut för naturreservat. Föreskrifter enligt eventuella skyddsbeslut gäller parallellt med den tillståndsplikt som gäller inom Natura 2000.

Tillståndsplikt och samråd

För att inte skada naturvärden krävs tillstånd för verksamheter eller åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka miljön i ett Natura 2000-område. Det kan även gälla åtgärder utanför Natura 2000-området, om de kan påverka miljön i området. Detta regleras i miljöbalken (7 kap. 27-29§§). Då det kan vara svårt att avgöra vilka åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka naturvärden behöver man samråda med Länsstyrelsen före genomförandet. Vid skogsbruksåtgärder hålls samråd med Skogsstyrelsen. Mer information finns hos Länsstyrelsen, läs på webben eller kontakta en handläggare.

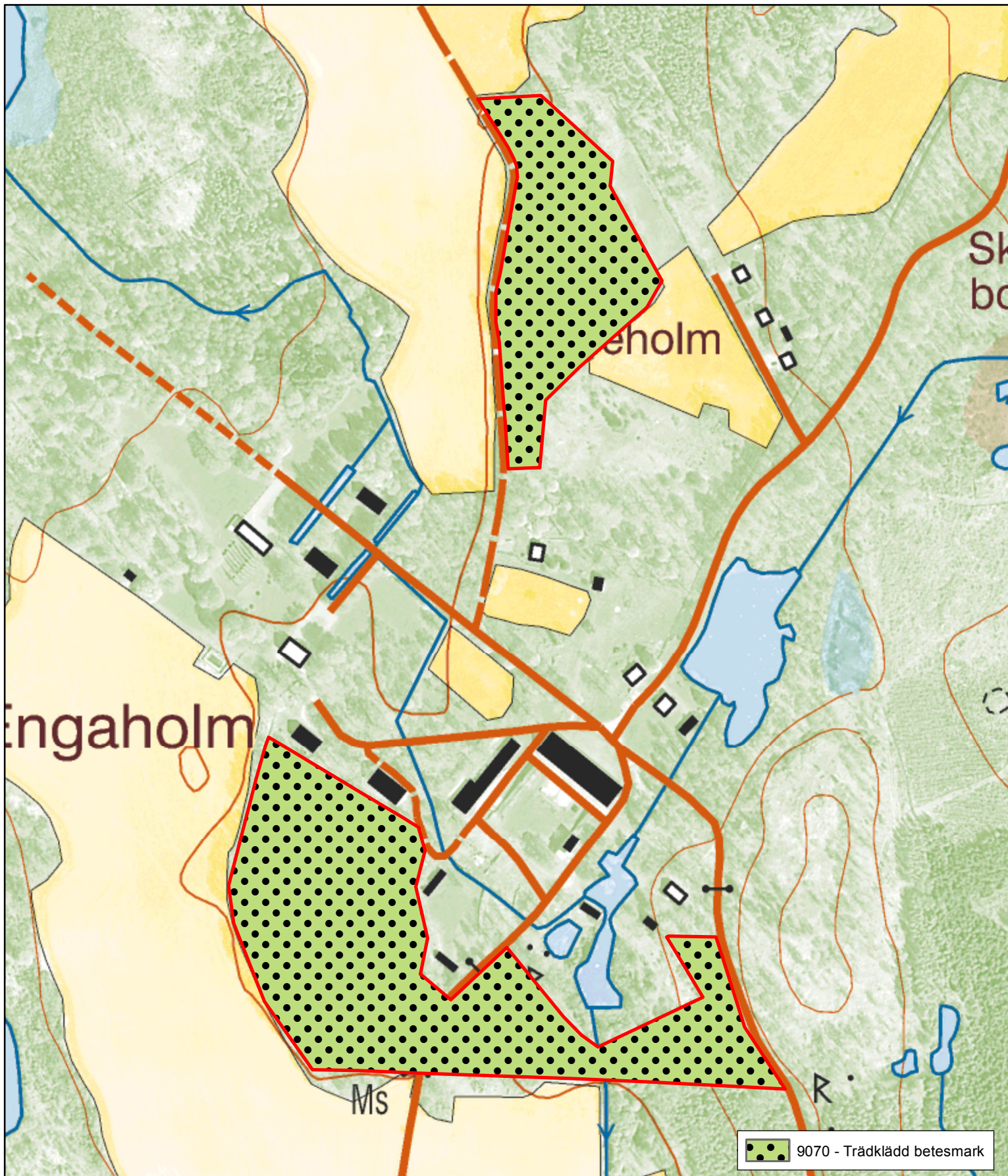
Kartor

Information om naturtyperns utbredning och arter i ett enskilt område går att hitta med hjälp av kartverktyget Skyddad natur. Det kan nås på Naturvårdsverkets hemsida genom att söka på ”kartverktyget skyddad natur”. I kartverktyget söker du upp aktuellt område och klickar på namnet för mer information.

Karta över naturtyper hittas efter sökning av område, gå till fliken Kartskikt, avmarkera allt och under Naturtypskarteringar lägg till Natura naturtypskartan (NNK) och välj Naturtyper (ytor, linje, punkter.)

Det finns även möjlighet att ladda ner naturtypskartan som shp-fil. För mer information se Länsstyrelsens hemsida.

Natura 2000-området Engaholm - SE0320078

Bilaga 2

0 40 80 160 meter

1:4 000

LÄNSSTYRELSEN
I KRONOBERGS LÄN